

Οι Δύο Όψεις της Jihad

Γεώργιος Οικονόμου

Η εστίαση της Δύσης στην jihad που ευαγγελίζεται την ένοπλη βία την αποπροσανατολίζει από το να αντιληφθεί την διαφορά μεταξύ των φαινομένων της απλής ριζοσπαστικοποίησης έναντι της διάπραξης πράξεων βίας στο όνομά της.

Η Δύση πιστεύει, εκ προοιμίου ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ του θρησκευτικού ριζοσπαστισμού, της προκήρυξης του ιερού πολέμου και της διεθνούς τρομοκρατίας, ωσάν η μετάβαση από το πρώτο στάδιο στο τρίτο να ήταν αναπόφευκτη και το αντίστροφο, ωσάν η διεθνής τρομοκρατία να είναι η δημιουργός του τοπικού τζιχαντισμού.

Η κρατούσα λογική οδηγεί στο ότι κάθε αναφορά στην σαρία και κάθε αναφορά στον ιερό πόλεμο γίνεται αντιληπτή ως ο προάγγελος τρομοκρατικών επιθέσεων ανά την υφήλιο.

Κατά την άποψη αυτή, μοναδικό κριτήριο βάσει του οποίου αποφασίζεται η δυτική πολιτική απέναντι ισλαμικών κινημάτων είναι η αποδοχή της σαρίας.

Η συγγένεια αυτή προσδιορίζεται ανάλογα με την ένταση η οποία μετρά ίσως και περισσότερο, από πράξεις βίας σχετιζόμενες με την θρησκεία. Όσο περισσότερο ισλαμιστικές ομάδες προτάσσουν την σαρία και όσο περισσότερο ανταγωνίζονται τις πολιτικές των μεγάλων δυνάμεων, τόσο περισσότερο εμφανίζονται ως τρομοκράτες. Εξ ου και η τακτική του «προληπτικού πολέμου»: επιτίθεται πριν να μου επιτεθούν.

Εν τούτοις, μια βαθύτερη ανάλυση των κινήματων αυτών αποδεικνύει ότι η εξίσωση αυτή δεν είναι ορθή. Επιπροσθέτως, επιτείνει την αντιπαλότητα και δεν επιτρέπει την ενσωμάτωση των ενόπλων αυτών ομάδων στο πολιτικό παιχνίδι.

Γιατί είναι απαραίτητη η ενσωμάτωση αυτή; Η απάντηση είναι απλή: όταν τα κινήματα αυτά έχουν κοινωνική βάση και έχουν την δύναμη να ξεσηκώνουν τους οπαδούς τους, στρατιωτικά μέτρα δεν μπορούν να επιβληθούν.

Το Αφγανιστάν και το Μαλί αποδεικνύουν ότι η αντipeπανάστατική πολιτική που βασίζεται μόνο στην χρήση ενόπλου βίας δεν είναι αποτελεσματική. Το ίδιο συμβαίνει όταν πολεμάς τους εξτρεμιστές για να υπάρξει χρόνος για την δημιουργία μια σταθερής, δημοκρατικής πολιτείας βασισμένης στο κράτος δικαίου και σε δημοκρατική κυβέρνηση.

Στις περιπτώσεις αυτές, όλες οι προσπάθειες για την δημιουργία δημοκρατικής πολιτείας απέτυχαν. Οι λόγοι σπανίως εξετάζονται, εκτός για να ισχυριστεί κανείς ότι το κράτος δικαίου είναι δυτικό εφεύρημα που δεν ταιριάζει σε μουσουλμανικές κοινωνίες. Αυτό βέβαια δεν λαμβάνει υπ' όψιν ότι πολλές από αυτές τις κοινωνίες, συμπεριλαμβανομένου του Αφγανιστάν, έχουν τις δικές τους παραδόσεις οι οποίες είναι ικανές να συστήσουν ένα κράτος δικαίου.

Η τρομοκρατία είναι βέβαια πραγματική. Είναι ο μόνος σκοπός της Al Qaida, και το ISIS το έχει συνδέσει με την δική της ερμηνεία της jihad. Όμως η τρομοκρατία και η jihad δεν είναι ταυτόσημες, ούτε θεολογικά ούτε πολιτικά. Υπάρχει μια νομική παράδοση που ρυθμίζει την χρήση της βίας. Οι Αφγανοί μουτζαχεντίν ποτέ δεν εξησιμοποίησαν την διεθνή τρομοκρατία κατά τον Σοβιετικών.

Η ιδέα ότι η τρομοκρατία είναι η αντίδραση στην δυτική ένοπλη βία στην Μέση Ανατολή είναι μερικώς ορθή. Δεν εξηγεί όμως γιατί διαφορετικές συγκρούσεις εξελίσσονται διαφορετικά: γιατί η Chechnya, όπου η Δύση δεν είχε ανάμιξη και η Βοσνία – Ερζεγοβίνη όπου το NATO επολέμησε στο πλευρό των Μουσουλμάνων, είχαν στο πλευρό τους την σύμφωνη γνώμη των περισσότερων νεαρών Ευρωπαίων σε αντίθεση με την Σαχέλ, όπου ο Γαλλικός στρατός είναι εκεί από το 2013.

Εν όψει των ανωτέρω, βλέπουμε ότι δεν υπάρχει συστημικός δεσμός μεταξύ της τοπικής jihad και της διεθνούς τρομοκρατίας. Όπως ήδη αναφέρθηκε οι Ταλιμπάν ποτέ δεν εξήγαγαν την βία εκτός Αφγανιστάν και οι περισσότερες επιθέσεις στον αστικό πληθυσμό στην Καμπούλ κατά την 20ετία της αμερικανικής παρουσίας ήταν έργο ομάδων τζιχαντιστών, συμπεριλαμβανομένων του τοπικού τμήματος του ISIS.

Η περίπτωση του Mali είναι ακόμη πιο παράδοξη. Γιατί η παρουσία της Γαλλίας δεν έχει προκαλέσει ούτε μια τρομοκρατική πράξη; Η Γαλλία έχει αποικιακό παρελθόν, οι Γάλλοι στρατιώτες πολεμούν στην πρώτη γραμμή κατά ομάδων τζιχαντιστών από την Σαχέλ, οι Γάλλοι στρατιωτικοί περηφανεύονται ότι νικούν τους τρομοκράτες και η Γαλλική κυβέρνηση τηρεί αποστάσεις από το Mali.

Παρ' όλα αυτά όλοι οι τρομοκράτες αναφέρονται είτε την Συρία και το Ιράκ είτε στις Γαλλικές αρχές που υπεστήριξαν το περιοδικό Charlie Hebdo όταν εδημοσίευσε τα σκίτσα του Προφήτη. Υπάρχον βέβαια πολύ λίγοι μετανάστες από το Mali στην Γαλλία και δεν προέρχονται από εθνικές ομάδες με παράδοση την τζιχάντ. Επίσης η μετανάστευση από την Falluja ή την Μοσούλη είναι επίσης σπάνια.

Πως τόσοι πολλοί νεαροί δεύτερης γενιάς με ρίζες στην Βόρειο Αφρική ενεργοποιούνται για την Συρία και το Ιράκ αλλά όχι για την Σαχέλ που είναι γεωγραφικά πλησιέστερα στην χώρα των γονιών τους; Και γιατί προσηλυτισμένοι στο Ισλάμ από την Νορμανδία, την Βρετανία ή την Réunion δεν έγειραν ποτέ θέμα για Μαλι, αλλά πάντοτε για Ιράκ ή Συρία, όπου οι Γαλλικές δυνάμεις έχουν δευτερεύοντα ρόλο; Μετά οκτώ χρόνια πόλεμο στο Μαλί δεν έχει υπάρξει μια τρομοκρατική επίθεση στην Γαλλία.

Για να δώσουμε μια εξήγηση πρέπει να ξεχωρίσουμε μεταξύ τοπικού και παγκόσμιου ιερού πολέμου (jihad), παρ' όλο που μερικές φορές συμπίπτουν.

Η τοπική jihad μπορεί να ορισθεί ως «η έκφραση της επιθυμίας» μιας ομάδας να εγκαταστήσει ένα ισλαμικό εμιράτο σε μια δεδομένη περιοχή, με αρχηγό τον εμίρη και με εφαρμογή τους νόμους της Σάρια.

Μόνο το ISIS έχει ανακηρύξει Χαλίφη, ένα αρχηγό ο οποίος προόρισε να ηγηθεί των πιστών (umma) παγκοσμίως.

Οι τοπικές οντότητες κυρίως λειτουργούν σε περιοχές όπου κυριαρχεί η φυλή, και είναι η απάντηση σε τοπικές εντάσεις και αλλαγές, όπως μια μειονότητα που αποζητά εκδίκηση κατά της αριστοκρατίας, ή για διαφορές για έδαφος ή πηγές, ή για την ανικανότητα της πολιτείας να κτυπήσει την διαφθορά και την βία, καθώς και το ξύπνημα των νέων γενεών που απομακρύνθηκαν από παραδοσιακούς κώδικες και έθιμα.

Η ιστορία των Ταλιμπάν καθώς και εκείνη του αποσκιρθέντος τμήματος της Al Qaeda (Hayat Tahrir al-Sham, HTS ή Levant Liberation Committee) αποδεικνύουν ότι οι τοπικές Jihad υπόκεινται σε περιορισμούς που τους οδηγούν σε διαπραγματεύσεις και εδαφικοποίηση μέσα σε ένα πλαίσιο

αποδεκτό στην διεθνή κοινότητα: σεβασμό των συνόρων και απόρριψη της διεθνούς τρομοκρατίας.

Εκεί που έχουν οδηγήσει τα γεγονότα είναι μονόδρομος για την Δύση να αποδειχθεί και να αναγνωρίσει την διακυβέρνηση των Ταλιμπάν εντός του Αφγανιστάν, νοουμένου ότι θα περιοριστούν εντός των συνόρων. Αυτό θα βοηθήσει και την Ευρώπη να πατάξει τον εισαγόμενο τζιχαντισμό.